

I. VIZULIS

DARBS DIEVAM UN TAUTAI

Skaistā mežmalā Kuhvas upītes krastos, Baltinavas pagasta Zeļčos 1891. gada 20 maijā Annas un Pētera Vižuļu ģimenē dzima dēls, kuram deva Ādama vārdu. Vecāki pārcēlās dzīvot Pēterpili, Ādams studēja teoloģiju un 1913. gadā iesvētīts priesteru kārtā. Pēterpili aktīvi piedalījās latviešu bēgļu aprūpes organizācijās, rakstīja dzejas ar pseidonīmu Speidulis — daži ievietoti «Kūklē». Strādāja «Dryvā» laikā no 1908. līdz 1918. gadam, divus gadus bija žurnāla «Kartūgs» faktiskais redaktors, arī «Latgolas Vārda» līdzstrādnieks, pēc H. Senkēviča romāna «Quo vadis» uzrakstīja tāda paša nosaukuma drāmu.

Latvijā sāka strādāt ar 1918. gadu —

Līvānu draudzē, no 1924. gada — Daugavpils sv. Pētera baznīcā un draudzē, kā arhitekts un priekšstrādnieks nesavtīgi rūpējās par tās atjaunošanu. 1970. gadā šo balto celtni ar kupolu, kas atgādina miniatūru Romas baziliku, plānoja nojaukt it kā lai būvētu ceļu, draudze savāca 6000 parakstu un visādi citādi ar Rietumu palīdzību panāca, ka saglabāta līdz mūsu dienām.

Prāvests Ā. Vizulis Daugavpilī nodibināja biedrību «Saulē», sieviešu mājturības — šūšanas un aušanas skola bija direktors, būdams apveltīts ar muzikālu talantu un runāšanām piedalījās Daugavpils konservatorijas izveidošanā un darbā, nodibināja

ērģelnieku skolu un laikā no 1929. līdz 1935. gadam bija tās direktors. Pēc tam un līdz 1936. gadam strādāja par skolu kapelānu, kad pārcelts uz Kārsavu par Malnavas draudzes prāvestu, reizē arī pildīja kapelāna pienākumus Malnavas lauksaimniecības skolā un Kārsavas ģimnāzijā. Sāka celt beznicu, bet darbu pārtrauca komunistu brutālā vara. 1947. gadā arestēts un deportēts uz Ķemerovas apgabalu Krievijā, no kurienes atgriezās 1955. gadā, bija rezidents Daugavpilī un Krāslavā.

Prāvests Ādams Vizulis mira 1970. gada 22. aprīlī, apglabāts Baltinavā, Merkuzines kapos.

Attēlā: prāvests Ā. Vizulis 1934. gadā Daugavpilī ar vecākiem un radiem.

«K. D.»

PROJEKTS

Valsts prezidentam G. Ulmaņa kungam,
ministru prezidentam A. Šķeles kungam,
labklājības ministram V. Makarova kungam,
izglītības un zinātnes ministram M. Grinblata kungam,
vides un reģionālās attīstības ministram M. Gaiļa kungam,
finansu ministram A. Kreitusa kungam,
6. Saeimas deputātiem

ATKLĀTA VĒSTULE

Lielo ģimeņu integrācija sabiedrībā kļuvusi par aktuālāko sociālās rehabilitācijas problēmu. Republikā ir nepilni četri tūkstoši ģimeņu ar 5 un vairāk atvasītēm, kuras pamatoti var uzskatīt par vistrūcīgāko sabiedrības daļu. Ekonomiskā situācija valstī ir tāda, ka, ja strādā abi vecāki un katrs

saņem vidējo algu, nevar nodrošināt savai piecu un vairāk bērnu ģimenei iztikas minimuma pārtikas daļu. LĢK veikusi aptauju, uz kuru atsaukušās 77,8% kuplo ģimeņu: no 2859 atsūtītajām atbildēm 77,7% (2220) ir pilnās ģimenes, abi vecāki strādā 18,4% (409), strādā tikai tēvs 31,4% (697), strādā tikai māte 8% (179) ģimenēs. Visām lielajām ģimenēm pienākas maznodrošināto iedzīvotāju statuss neaizkarīgi no to ienākumiem, nevajadzīga un psiholoģiski smaga ir ienākumu deklarāciju pildīšana.

Lielās ģimenes pamatoti var uzskatīt par sabiedrības visneaizsargātāko daļu. Šīs grupas iedzīvotājiem arvien nepieciešams kļūst pilnvērtīgs uzturs, medicīniskā apkalpošana, izglītība, kultūra u. c. būtiski fiziskās un garīgās izdzīvošanas nosacījumi. Rezultātā tie visvairāk pakļauti saslimstībai un citām sociāli nelabvēlīgām parādībām. Tātad, lielo ģimeņu harmoniska iekļaušanās sabiedrībā ir ne tikai to pašu problēma, kā arī gādība par bērnu kvalitāšu izaudzināšanu, bet visas

sabiedrības lieta, kas skar sociālo drošību. Stāvoklis pasliktinājies tieši pēdējos 4 gados, jo agrāk nelielā sociālā stabilitātē, tomēr ļāva gan pačudināt, gan izskolot bērnus šo kuplo ģimeņu vecākiem.

Jānis Čakste -- 9 bērnu tēvs -- uzskatīja, ka Latvijas nācija izdzīvos, ja katrā ģimenē «mudžēs vismaz 6 mazas galviņas». Tagad, kad dabiskais pieaugums ir -6,8, vajaga, lai katrā ģimenē būtu vismaz 5 bērni, tad sasniegtu 0 līmeni. Ir apstiprinājies pirmā Latvijas Valsts prezidenta paredzējums. Ne katrs vēlas uzņemties šo sabiedrisko slogu. Pie tam kuplo ģimeņu bērni pelnīs pensiju 1--2 bērnu ģimenēm, kas nav sevi atjaunojušas. Vai jau tagad nebūtu jā rūpējas, lai šo nākotnes misiju minētās ģimenes varētu veikt kvalitatīvi?

Jāizstrādā likumi kuplo ģimeņu aizsardzībai, kompleksa programman integrācijai sabiedrībā, lai vecākiem pašiem rastu iespēju apgādāt ģimeni, garantēt vismaz iztikas minimumam atbilstošus līdzekļus, kas paredzētu:

1) Mātes un bērna veselības

aizsardzību. Ikvienu sievieti, dzemdējot bērnu, atdod daļu veselības, tās potenciāls samazinās proporcionāli bērnu skaitam un ģeometriskā progresijā. Stāvokli pasliktina psiholoģiskā spriedze un nepilnvērtīgs uzturs. Praktiski katrā 5 un vairāk bērnu mātei ir neatgriezeniskas un tikpat nopietnas izmaiņas veselībā kā otrās grupas invalīdiem. Vai šīm mātēm nepienāktos ikmēneša pensija veselības uzturēšanai un avieglu mī ārstniecisko iestāžu pakalpojumu izmantošanā, pensijas vecuma samazināšana par 5 gadiem?

2) Lielo ģimeņu apgādniekiem samazināt sociālo nodokli, lai darba devējiem būtu izdevīgi tos paturēt un pieņemt darbā; rast iespēju saņemt kredītu uz atvieglotiem noteikumiem saimnieciskajai darbībai.

3) Kā zināms, bērna uzturēšana patversmē valstī ik mēnesi izmaksā ap 100 Ls, tālab vecākiem, kuri godprātīgi audzina bērnus, par katru maksāt vismaz 15 Ls mēnesī (paredzēt mērķa dotācijas lielajām ģimenēm uz budžeta izlīdzināšanas rēķina, ar kurām varētu daļēji segt

dzīvokļa un komunālos maksājumus).

4) Pārskatīt ires un komunālo maksājumu aprēķināšanas kārtību mazgadīgiem bērniem. Parādu lielumu nosaka bērnu skaits, nevis dzīvojamā platība, tāpēc neattaisnojama un antihumāna ir šo ģimeņu pārvietošana uz mazākiem nelabiekārtotiem dzīvokļiem. Nav pieļaujama soda iekasēšana par parādiem no maksātnespējīgiem iedzīvotājiem.

Vienmēr atcerēsimies, ka valsts spēju, bagātības un varenības galvenais rādītājs ir sabiedriskā veselība, ka svarīga katra bērna veselība.

Būsim pateicīgi par Jūsu papildinājumiem un labojumiem.

Adrese: a/k 349, Rīga, LV 1029. LĢK «Harmonija» līdz 28. 05. 96 vai Dagmārai Pavļukai Dārzu ielā 60--25, Rēzeknē LV-4601.

Ar cieņu

Daina RADZĒVIČA,
LĢK «Harmonija»
priekšsēdētāja

ALOIZS ČAČS

LATGALE SKAN MAIJA DZIEDĀJUMI

Atkal visā krāšņumā, bet dažkārt arī iedibināta no jauna, atplaukusi senā tradīcija, kad Latgales apdzīvotās vietās, kur uzstādīti krusti ar Pestītāja tēlu, pulcējās lieli un mazi, lai ar dziesmām un lūgšanām maija vakaros slavīnātu Jaunavu Mariju, mūsu daudzciētusā novada Latgales aizbildni un simbolu. Komunistu okupācijas gados šie patīkamie maija vakari tika liegti, daudzus krustus novāca un iznīcināja, citus savukārt ticīgie pārcēla uz savu māju pagalmiem vai kur patālāk slēpa no svešinieku acīm. Tagad atkal godā celta pulcēšanās un atkal klusajos, rāmajos maija vakaros tālu dzirdamas balsis, izlokot dziesmu melodijas. Cilvēki sanāk, lai ar pateicības un lūgšanas vārdiem vērstos pie savas aizbildnes.

Dzīvoju tālajā Amerikā, nelielā latviešu apmetnē Grand Rapids, gadu nosta plecos nav tik maza, lai varētu viegli pārvarēt atālumus, bet vienmēr domās un darbos esmu ar savu dzimtu Galēnu pagasta Brokos, kas pieder Vidsmuižas katoļu draudzei, gan ar citiem novada cil-

vekiem. Ar dziļu pateicību un prieku uzņēmu ziņu, ka mani ciematnieki nolēmuši uzcelt jaunu krustu netālu no manām dzimtajām mājām, uz tēva zemes un šajā svētīgajā darbā galveno lomu uzņēmušies Leontīnas Prikules-Čačas ģimene — vīrs Jānis Prikulis ar dēlu Jāni, tāpat viņas pašas māte Genovefa Čača, kā arī visi mūsu sādžas iedzīvotāji. Materiāli

pabalstīju arī es. Krustu izgatavoja Ilgvars, bet skaistu sētiņu ap to uzcēla abi Jāņi — tēvs un dēls. Tagad brokiešiem ir sava vieta, kur pulcēties uz maija dziedājumiem. Visi darbi pabeigti pērnā, 1995. gada maijā un Vidsmuižas draudzes prāvests Pujata kungs to šī mēneša pēdējā dienā, 31. datumā, iesvētīja. Tā ka tagad

dziedājumu pie jauna krusta vēl nebija. Šogad mani novadnieki te jau pulcējas.

Attēlos: krusta iesvētīšanas brīdī tā uzstādītājus un citus sanākušos uzrunā Vidsmuižas (Galēnu) draudzes prāvests Pujata, metropolita arhibīskapa J. Pujata brālis, novēl, lai šī Dieva zīme te stāvētu mūžam, pastāvīgi tiktu apkopta un atjaunota,

nekadās svešas, netiras rokas to neapganītu un lai tā allaž vienotu apkaimes iedzīvotājus. Pēc tam visi svinīgā ceremoniāla dalībnieki nofotografējas kopā ar savu prāvestu, pirmā no kreisās pirmajā rindā — Leontīna Prikule-Čača.

Grand Rapids, MI, ASV,
1996. gada 19. aprīlis

